

הפורחת בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוז
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום ראשון ד' תמוז תשע"ח | דף היומי בבלי: זבחים סה.
דף היומי בהלכה: מסעיף ד' עד סעיף ז'.
מוסרי: אהבת ישראל קונטרס ליקוטי אמרים מתחילת פרק א' עד "עוד איתא שם".
קנין חכמה הלימוד השבועי: פרק ה עד פרק ו' והנה שלמה שנה'.

הדף היומי בהלכה

החומרה המיוחדת לבגד ולסדין בדיני עשיית אוהל בשבת

שאינן הבדל בין דבר הנמתח לשאר דברים; ויש אומרים שמדבר הנמתח אסור לכל הדעות להעמיד גג אף ללא מחיצות, ואף כאשר אין משתמשים כלל בחלל שתחתיו.

[שו"ע שטו, ד, ומשנ"ב כד; ביאורים ומוספים דרשו, 61]

כפי שלמדנו, באוהל שמטרתו לשימוש בצדו העליון, אין איסור בעשיית הגג בלבד ללא מחיצות, אלא אם כן הדרך להשתמש גם בחלל שתחתיו (למרות שאינו עשוי לשם כך), שאז רצוי להחמיר בדבר. ונחלקו הפוסקים בנוגע לדבר הנמתח, כגון בגד, סדין, וכיוצא בהם: יש אומרים

הדף היומי בהלכה

האם מותר לפתוח ולסגור 'שמשיה' בשבת?

ויש אומרים שהיתר זה הוא אף באוהל שמטרתו לשימוש בחלל שתחתיו, וכגון 'שמשיה' העשויה להצל, שמותר לפותחה ולסגורה.

[שו"ע שטו, ה, משנ"ב כז, וביה"ל ד"ה כסא; ביאורים ומוספים דרשו, 67, וראה עוד שם]

רהיטים מתקפלים, כגון שולחן ומטה, גם כאשר יש להם מחיצות, או שהדרך להשתמש גם בחלל שתחתיהם – מותר לפותחם ולסגורם בשבת, כיון שיסודו של איסור עשיית אוהל בשבת הוא מלאכת 'בונה', וברהיטים אלו הגג והמחיצות קבועים במקומם, ואין כאן בניית אוהל, אלא העמדה בעלמא של האוהל במקומו.

הדף היומי בהלכה

האם מותר להסיר את הגג מ'אוהל עראי' בשבת?

אף כאשר נעשה מערב שבת, ואף הסרת הגג בלבד נחשבת כסתירה; וכן אין 'סדר' לסתירה, והיא אסורה אף כשסותר תחילה את המחיצות, ולאחריהן את הגג. [שו"ע שטו, ד, ושעה"צ לא; ביאורים ומוספים דרשו, 46 ו-62]

כפי שלמדנו, באוהל עראי שמטרתו לשימוש בצדו העליון, מותר להניח את הגג בשבת על מחיצות העומדות מערב שבת; וכן מותר להעמידו בסדר הפוך מהרגיל, דהיינו להעמיד תחילה את הגג ולהכניס תחתיו את המחיצות. ובדבר זה חמור דינה של סתירת אוהל מעשייתו, שכן אסור לסתור אוהל עראי

כאשר החלו רבים לשחרר לפתחו החליטו בני הבית לקבוע זמנים. שמע זאת הגר"ח מ'מנדל ואמר שיקבל עד 10:00 בלילה. מאז במשך שנים לא הסכים לומר מילת ברכה אחרי 10:00, ואפילו לא מילת 'שלום'

ליארצייט הגה"צ רבי חיים משה מנדל זצ"ל - ד' תמוז תשנ"ז

פרוטה אחת ללקוח", הסביר. כשהגיע לארץ ישראל היה גר תקופה בצפת, אז עדיין לא יכול היה ללכת כלל בעצמו. באחד הימים שמעה אשה אחת, פליטת שואה גם היא, כי רבי חיים משה זצ"ל אמר שאם יוכל להגיע למירון יעזור לו הדבר מאוד. מירון באותם הימים היתה ללא כביש סלול, אלא הר תלול הקשה למסע גם לאדם בריא, ק"ו לאדם המרותק לכסאו. אולם האשה שכרה אמבולנס וארבעה עוזרים שיטאוהו עד לציון, שם ביקש הרב מנדל כי ישאירוהו לבד, ולאחר שעה ארוכה יצא משם על רגליו!

הסיפור מסתיים שנים רבות לאחר מכן. במשפחה ידעו לספר כי הסבא ברך את הישישה, שהגיעה כל שנה להתברך ב'גוט יאר', שתחיה עד גיל מאה. לפני מספר שנים נפטרה הזקנה, ואחד מבני המשפחה הלך לנחם. כבדרך אגב התעניין בת כמה היתה, ונענה: "בדיוק ביום מותה היתה בת 98". כששב נכנס לסבו וסיפר לו כי היה בניחום אבלים; "אבל", הוסיף בחיוך, "היא לא הגיעה לגיל מאה, אלא רק ל-98".

"נו", אמר הרב, "אמרתי לה שתזכה להגיע למנין 'לחיים'..."

(יתד נאמן עקב תשנ"ז)

סיפורים רבים התפרסמו על כוח ברכותיו ותפילותיו של הגה"צ רבי חיים משה מנדל זצ"ל מב"ב. מלבד גדולתו העצומה בתורה ובעבודה, לבד מכוח התפילה הנדיר, היה רבי חיים משה איש אמת במלוא מובן המילה, שלא שינה מדיבורו אפילו במחשבה. פעמים הכריע כי יבוא או לא יבוא למקום מסויים שאליו הוזמן, רק מאחר שכך נפל במחשבתו בתחילה, ושוב הסכים לשנות. כאשר החלו רבים להגיע לביתו, החליטו בני הבית כי יש לקבוע זמנים. כשהתעורר ויכוח שמע רבי חיים משה את הדיון ואמר כי יקבל עד השעה 40:00 בלילה. לאחר מכן, במשך שנים לא הסכים לומר מילת ברכה אחרי השעה 40:00. אפילו מילת 'שלום'. שום דבר לא עזר. "לא יחל דברו". לבסוף, אחרי עתירות רבות הסכים לעשות התרת נדרים בפני בית דין.

בשעתו כשהיה גר ברמת עמידר התפרנסו בני המשפחה מקיוסק קטן. אולם במשך השנים התברר כי הקיוסק, אותו ניהלה הרבנית ע"ה, לא היה רווחי כלל. מבדיקה עלה כי שתי סיבות לדבר: האחת, כשהיתה הרבנית נוסעת להביא סחורה, חילק רבי חיים משה שתיה קרה לילדי השכונה על מנת שילמדו לברך 'שהכל'. בנוסף התברר, כי מהמשקל שבחנות פחד עד מאוד, והעדיף להפסיד רק לא לקחת פרוטה שאינה שלו. לשם כך הסיט את מחוג המשקל והפחיתו ב-50 גרם, כך שכל קונה קיבל עוד גרם נוסף על מה שקנה. "אינני רוצה שתאבד

פניני הפרשה

שאל הגר"ח את החזון איש, כי כיון שאינו נהנה כלל מהחליפה החדשה האם עליו לברך שהחיינו. אמר לו החזו"א: "מסתמא קצת אתה כן נהנה, ועליך לברך". אך הגר"ח עמד על דעתו כי אינו נהנה כלל

לקט עובדות על הסתפקות במועט ממרן הגר"ח קניבסקי שליט"א

כשנשאל פעם הגר"ח היכן הגבול הדק בין מותרות לקיום הכרחי, השיב מיד כי הדברים מפורשים במשנה ברורה ושער הציון סימן קנ"ו, כי על האדם "להתבונן בעצמו מה הכרח אמיתי שאי אפשר בלעדיו, וכך יוכל להתקיים, ומלאכתו תהא עראי ותורתו עיקר", וכתב השער הציון: "וכדי שלא ירמה אותו היצר, יתבונן אילו הוא היה מתחייב לזון את חברו ולהלבישו לפי ערכו, מה היה אומר אז, איזה דבר הוא הכרח..."

פעם אמר הגר"ח לתלמידו, כי בימי צעירותו (כמדומה ליום חתונתו) קנו לו חליפת בגדים חדשה, ושאל קמיה מרן החזון איש, כי כיון שאינו נהנה מכך כלל, האם צריך לברך שהחיינו. אמר לו החזון איש: "מסתמא קצת אתה כן נהנה, ועליך לברך", אך הגר"ח עמד על דעתו כי יודע בעצמו שאינו נהנה כלל. אמר החזון איש: "איך שייך דבר כזה, אבל אם בכל זאת אתה מרגיש שאינך חייב בשהחיינו, תברך על פרי חדש". וכך עשה.

(דברי שיח מתוך מאחורי הפרגוד)

וְנִשְׁנֵי קֶצֶה בְּלָחִים הַקְּלָקֵל (במדבר כא ה)

מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א סיפר פעם: "שמחת בר המצוה שלי נערכה בישיבה 'בית יוסף' שבגבעת רוקח (אביו מרן הסטייפלער היה שם ר"מ). בליל בר המצוה, אחרי מעריב, בחדר האוכל היו מונחים על השולחן יין ועוגה בלי נטילת ידיים (מי חשב אז לעשות בר מצוה עם נט"י). קיבלתי שבעה ספרים: חזון איש על יבמות ממרן החזו"א, מסילת ישרים מר"מ שטיגל זצ"ל ועוד חמשה ספרים. מרן זללה"ה שהשתתף לא הניח שיפסיקו את הדרשה בשירים. את הדרשה הכנתי על פי מראי מקומות שאבא הראה לי, ועל פי זה אמרתי את החידוש" (ואח"כ הדפיסו באחד מספריו, כי החידוש היה משלו).

בפעם אחרת כאשר פלוני שאל את הגר"ח מה הגדר של סעודה לנער בר מצוה, האם עם ברכת המוציא דווקא, או די במזונות בלי נטילת ידיים – הגיב הגר"ח: "בבר מצוה שלי היה רק יין ומזונות והערינג, ונעשיתי בר מצוה... לא צריך יותר מזה".

אחד סיפר כי ביקר אצל אחד מתלמידי מיר בשנחאי, שהיו בטוחים שייצא ת"ח גדול אך הוא יצא לעסקים. "בסלון היה שטיח גדול ועבה, בכל פסיעה עליו הרגשתי שאני דורך על מסכת נוספת בש"ס..."

הרגשת הבזו ל'עולם הזה' שהורגשה במחיצת הגאון רבי שמואל בירנבוים זצ"ל ר"י מיר בארה"ב

הוא סיפר לתלמידיו על מרן הסבא מנובהרדוק זצוק"ל שהלך לאסוף כסף לשיבתו והעשירים פתחו בפניו את אוצרותיהם, ושאל אותו אחד ממקורביו: "למה רק לך נותנים?" השיב רבי יוזל: "הם יודעים שאצלי כסף לא חשוב לכולם, אז הם נותנים לי אותו. אצלך כסף חשוב, אז גם בעיניהם הוא חשוב והם שומרים אותו". תלמידיו של רבי שמואל טוענים שאותה הרגשה נתן הוא עצמו לנדיבים, ולכן הם פתחו בפניו את אוצרותיהם. בבית אחד מתלמידיו עשו מסיבה לגבירים עבור הישיבה. רבי שמואל דיבר על מעלת התורה והחזקתה, וכססיים אמר לבעל הבית: "אני עושה כעת מגבית לתורה. כמה אתה מוסיף ללמוד כל יום?" וכך עבר מאחד לאחד, כמה זמן מוסיף הוא לקביעת עתים לתורה, ואח"כ נתן למנהל הישיבה להמשיך במגבית לטובת הישיבה. פעם כשכנס לבית של גביר גדול והלה נתן סכום נכבד לצדקה וביקש מרבי שמואל ברכה, הצביע רבי שמואל על הש"ס המפואר שעמד בארון הספרים של הגביר ואמר לו: "שבעוד חמש שנים הש"ס יהיה קרוע מרוב שימוש..." (יתד נאמן תצוה תשס"ח)

"כי הנה העסק מוכרח הוא לאדם לצורך פרנסתו, אך ריבוי העסק אינו מוכרח שיהיה כל כך גדול עד שלא יניח לו מקום אל עבודתו" (מסילת ישרים פרק ה) כחלק מהעברת מושגי תורה באמריקה, היה אצל הגאון רבי שמואל בירנבוים זצ"ל - ראש ישיבת מיר בארה"ב - הבזו שהוא נתן ל'עולם הזה' הנהנתני האמריקאי. יום אחד אחרי מעריב ניגש אליו תלמידו, ורבי שמואל סיפר לו כי היום ביקר בבורו פארק אצל ידיד מתלמידי מיר בתקופת שנחאי, שהיה תלמיד מופלג והיו בטוחים שייצא תלמיד חכם גדול, אך הוא יצא לעולם המסחר וביתו מפואר מאד. המשיך רבי שמואל: "כשנכנסתי לסלון היה שטיח גדול ועבה, בכל פסיעה על השטיח הרגשתי שאני דורך על מסכת נוספת בש"ס..." לפני שנים עבר עם חתנו על יד בנין בן חמישים קומות במנהטן, דבר שהיה חריג אז. רבי שמואל נשא עיניו בזלזול ושאל את חתנו: "זיי מיינען דאס עהרנסט?" - האם הם מתכוונים לזה ברצינות?... הוא לא הבין את האמריקאים וסגידתם למגדלים.

פניני הפרשה

העיר אותו בחור ואמר: "מסתמא נאמרו הדברים בלשון הפלגה"... קדרו פניו של ה'חזון איש' והוא אמר לו בחומרה: "במוצאי שבת הבא אל תמזוג את היין!". הבא אל תמזוג את היין!"

חשיבות האמונה בכל תג מדברי חז"ל הקדושים

אותו בחור ואמר: "מסתמא נאמרו הדברים בלשון הפלגה"... קדרו פניו של ה'חזון איש' והוא אמר לו בחומרה: "במוצאי שבת הבא אל תמזוג את היין!". אמנם, למעשה, במוצאי השבת הבאה הוא כן מזג... מרן רצה רק להעמידו על חומרת דבריו. (נר לשולחן שבת)

וַיֵּצֵא עוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׂן לְקִרְאָתָם... וַיִּפּוּ אֹתוֹ (במדבר כא לג-לה) סיפר הגאון רבי שמריהו גריינמן: בתקופת מגוריו של מרן החזון איש בוויילנה, הרבה להתארח אצלו בחור, למזן מופלג. במוצאי שבת אותו בחור היה מוזג את יין ההבדלה לכוסו של מרן. הוא היה מרבה לשוחח עם החזון איש בלימוד. פעם אחת הזכירו את הגמרא אודות עוג מלך הבשן שעקר הר השליכו על מחנה ישראל, ונעשה נס. העיר

השו"ת היומי

שמח הבחור ואמר: "הו! למדתי הלכה נוספת, שברכה אחת פוטרת את כל הצלחת". אמר לו אחד המסובים: "אכן כן, אבל בכל זאת נראה שעל הגרגיר הבא אתה חייב לברך..."

משולחננו של הרה"ג רבי מרדכי הלוי שוורצבורד שליט"א מורה הוראה 'נאות שמחה' - מודיעין עילית

מעולה לפטור את הגרגרים הנותרים, וממילא כוונת לפטור רק גרגר אחד. האם אכן צריך לברך פעם שלישית או לא? **תשובה:** הדבר תלוי במחלוקת אחרונים, בין הפרי חדש לתבואות שור ביו"ד סי' י"ט, האם אדם שהביאו לפניו כמה פירות יכול לכוון לפטור רק אחד, או שכיוון שדעתו לאכול הכל ברכתו פוטרת את כל מה שלפניו. ולהלכה ספק ברכות להקל, והטוב יעשה שישמע ברכה מאחד המסובים וייצא ממנו ידי חובה. וכך גם ילמד הלכה נוספת שאפשר לצאת ידי חובת ברכה בשמיעה מאחר.

שאלה: מעשה בבחור מתחזק שנזדמן לשמחת שלום זכר של אחד השכנים. גישו לפניו צלחת עם חומוס מבושל, הבחור לקח גרגר חומוס, ברך בורא פרי האדמה ואכל. נטל עוד גרגר, ברך עליו בורא פרי האדמה ואכל. כשבא ליטול גרגר שלישי, אמר לו היושב לידו שאין צורך לברך על כל גרגר כיוון שע"פ הלכה ברכה אחת פוטרת הכל. שמח הבחור ואמר: "הו! למדתי הלכה נוספת, שברכה אחת פוטרת את כל הצלחת". אמר לו אחד המסובים: "אכן כן, אבל בכל זאת נראה שעל הגרגיר הבא אתה חייב לברך, מכיוון שבשעה שברכת על השני סברת שאין ברכתך

באסיפת מורים הוחלט ברוב דעות על הרחקת תלמיד מהמוסד. האם מותר לאחד המשתתפים לספר שדעתו היתה כדעת המיעוט?

הצטרפו אלינו ללימוד היומי בספר 'חפץ חיים'

לתלמיד עצמו או להוריו; וזאת בתנאי שלא ישתמע מדבריו שעדיין הוא סבור כך אף לאחר הכרעת הרוב. תנאי נוסף הוא, שאינו מתכוין לגלות ולפרסם את הדבר; ועוד תנאי, שלא הוחלט באסיפה שיש לשמור על פרטיה בסוד. ואם מדובר באסיפת דיינים או רבנים שהם יראי אלוקים, אסור בכל אופן. ולדעת היד הקטנה גם באופן זה אסור, כמבואר בחפץ חיים כאן. אמנם, כל היתר זה נובע מהקולא של 'באפי תלתא'; וראה לעיל (סעיף י) שכתב הח"ח שיש להתרחק בכלל מקולא זו כיון שלדעת רבים מהראשונים אין לה שום מקור בש"ס.

הסעיף הנלמד היום ב'חפץ חיים' עוסק באסיפת שבעת טובי העיר שקיבלו החלטה ברוב דעות בענין מסוים, האם מותר לאחד מהם לגלות אחר כך שדעתו או דעת פלוני היתה מתחילה שונה, אך רבו עליו חבריו והכריחוהו ללכת אחד דעתם. בביאורים ומוספים מביאים (משו"ת לחפץ חיים ח"א סי' כ) את סיכום ומסקנת הדברים לגבי סיטואציה שכיחה ומצויה יותר: כשהוחלט באסיפת מורים בדעת הרוב על הרחקת תלמיד ממוסד הלימודים, או על אי קבלתו למוסד, ודעתו של אחד מאנשי הצוות שהשתתפו באסיפה היתה כדעת המיעוט שסברו שלא לסלק את התלמיד או שיש לקבלו - מותר לו לספר זאת לאדם אחר, אך לא

קורה לחולה שמחליט בעצמו איזו תרופה ליטול?

מתוך הנלמד השבוע בתוכנית קנין חכמה:

מה שיעלה במחשבתו מן הסמים - הלא גמות החולה ההוא ונדאי! כן הדבר הזה, כי אין מי שמכיר בקלי הניצור הבע ובכחו המטבע בו, אלא בוראו שבראו, והוא הזהיכנו שהרפואה לו היא התורה, מי אפוא יניחה וישקח מה שישקח זולתה ויחיה? נדאי שחשך החמירות ילך ויגבר עליו מדרגה אחר מדרגה והוא לא יבין, עד שימצא שקוע בבעה ורחוק מן האמת הרחק גדול, שאפלו הרהורי דברים לא יעלו על לבו לבקש האמת. אך אם הוא עוסק בתורה, בראותו דרכיה, צווייה ואזהרותיה, הנה סוף סוף מאליו יתחדש בו התעוררות שיביאהו אל הדבר הטוב. והוא מה שאמרו זכרונם לברכה: הלואי אותי עזבו ותורתך שמרו, שהמאור שבה מוזכרן למוטב. [מסלת ישרים פרק ה]

הבורא יתברך שמו שברך הניצור הבע באדם, הוא שברך התורה תבלין לו, וכמו שאמרו: בראתי יצר הבע, בראתי לו תורה תבלין. והנה פשוט הוא, שאם הקדוש ברוך הוא לא ברך למכה זו אלא רפואה זו, אי אפשר בשום פנים שינרפא האדם מזאת המכה בלתי זאת הרפואה; ומי שיחשב לנצל זולתה, אינו אלא טועה, וינרפא טעותו לבסוף - כשגמות ברחטאו. כי הנה הניצור הבע באמת חזק הוא באדם מאד, ומבלי ידיעתו של האדם הולך הוא ומתגבר בו ושולט עליו; ואם יעשה כל התחבולות שבעולם ולא ישקח הרפואה שנגברת לו - שהיא התורה - לא ידע ולא ירגיש בתגברת חליו אלא כשימות ברחטאו ותאבד נשמתו. הא למה זה דומה? לחולה שדברש ברופאים והכירו חליו, ואמרו לו שישקח סם זה, והוא - מבילתי שיתקדם לו ידיעה במלאכת הרפואה - יניח הסם ההוא וישקח

רבנו היה בתדהמה מוחלטת, הצבע אזל מפניו. "אפילו אם היה מישהו מציע לי מיליון דולר עבור לימוד של 35 דקות, לא הייתי מסכים", אמר

מעשה שאירע עם הגאון רבי חיים פנחס שיינברג זצוק"ל, הממחיש כמה היתה שווה אצלו כל דקת לימוד תורה

אדם פי ימות פאָהל (יט, יד)

של תוספת שקידה, שכן הכל היה מנוצל) לבסוף, אחרי משא ומתן ממושך, הסכים רבינו ללמוד באותו שבוע חמש דקות מידי יום, שיגיעו לכדי שלושים וחמש דקות לימוד לזכותו של ר' משה.

כשראתה גיסתו שלא תוכל להשיג יותר מכך הרימה ידים והסכימה למסוכם, היא הבינה שאי אפשר להשוות בין זמנו לזמנם של אחרים שמושג הזמן אצלו מקודש מכל מושג שרואים בעולמנו.

אולם לפני שעזבה את הבית קרא לה רבינו ואמר לה: תדעי, אם היה נכנס עכשיו מישהו לביתי ומציע לי מיליון דולר עבור לימוד של שלושים וחמש דקות לא הייתי מסכים לקבל את הכסף, אני עושה זאת רק עבורכם.

סיימה הרבנית שיין וסיפרה: "כששבתי הביתה הוצאתי את המחשב, חילקתי מיליון דולר לשלושים וחמש דקות והגעתי לסכום של כעשרים ושמונה אלף דולר לדקה, או אז כתבתי מכתב לכל אחד מילדי הנשואים המתגוררים בארה"ב. סיפרתי להם את הסיפור על דודם ר' חיים ועל אותו סכום שאפשר לזכות בכל דקה לימוד תורה.

(מתוך מגדלתו ומרוממתו)

אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה (ברכות סג)
סיפרה גיסתו של מרן הגר"ח"פ שיינברג זצ"ל הרבנית רוחמה שיין ע"ה:
כשהחל את טיסותיו לחו"ל הגיע פעם רבינו לביתם וביקש לשוחח עם בעלה הרה"ג רבי משה. הוא סיפר לו שהוא עומד לנסוע לאמריקה והוא מודאג מכך שלא יוכל ללמוד כפי שהוא רגיל לעשות בירושלים, וביקש אם יוכל להגביר התמדתו וללמוד לזכותו בהעדרו חצי שעה ביום והוא יודה לו מאד על כך.
רבי משה שיין קיים את הבטחתו הוא הוסיף על שלש סדרים שהיו לו עשר דקות נוספות לזכותו של רבינו יחד קיים הבטחתו להוסיף חצי שעה לזכותו. שנים ספורות לאחר מכן הסתלק רבי משה לבית עולמו. עם גמר השבעה נכנסה רעייתו לביתו של רבינו ובקול רועד ביקשה שרבינו יחזיר את החוב שהוא חייב לבעלה!

רבינו היה בתדהמה מוחלטת, הצבע אזל מפניו, ואחרי דקות אחדות של שתיקה אמר: אין לי כל אפשרות לעשות זאת. אחותה, הרבנית באשע ששמעה את השיחה אמרה גם היא לרבינו שמן ההגיונות ללמוד לזכותו של ר' משה כפי שעשה הוא עבורו, אולם רבינו עמד על דעתו שאין ביכולתו להקדיש חצי שעה מדי יום במשך שבוע שלם (כנראה לא היה שום אפשרות להכניס חצי שעה